

AMY VAN MARKEN

van het *Droomspel* in Stockholm, 1935/1936, werd men slechts gesterkt in die overtuiging.

Strindberg heeft de imponeerende geestelijke veerkracht, energie en eerlijkheid gehad, zichzelf te herzien en te vernieuwen, telkens wanneer hij zag, dat de Waarheid dit van hem en zijn kunst eischte. Steeds heeft hij gestaan in het volle leven, niet als een passief beschouwende natuur, noch als een begenadigde, die op mystieke wijze is ingewijd om zijn medemenschen het levensraadsel te verklaren, of de oplossing ervan aan te duiden. Hij behoorde tot diegenen, die als het ware voorbestemd zijn in voortdurenden strijd met zichzelf en de wereld om zich heen te leven. En hoewel zij vallen en struikelen over het weerspannige en bekrompen ik, herstellen zij zich steeds weer en richten zich op om den strijd te hervatten en om, met den inzet van geheel hun leven en hun kunst, daar zij nu eenmaal niet anders kunnen, door het onbarmhartig blootleggen en uitrukken van alles wat het stempel der onwaarheid draagt, te komen tot de eeuwig geldende waarden in een menschenleven. Als één groote biecht is zijn werk geworden, de biecht van een lijdend, strijdend en zoekend mensch, die zijn fouten en gebreken nooit verdoezelt met een mooi vernisje, doch zich met al zijn licht- en schaduwzijden blootstelt aan critiek. Temidden van den chaos van zijn leven heeft hij in religieuze bezinning verzoening gevonden en het geloof herwonnen en bewaard, zoodat hij, die anderen zoo oneindig veel leed heeft berokkend en die de tragiek van zijn leven neerlegde in de volgende eenvoudige, maar diepdoorleefde repliek uit *De Grootte Weg*: „Ik leed het meest door niet te kunnen zijn degene die ik wilde”, den dood in kon gaan met de woorden: „Nu is al het persoonlijke uitgewischt!”